

ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ

ΤΟ ΤΥΡΚΟΥΖ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Κείμενο: Θεόφιλος Μπασγιουράκης, Φωτογραφίες: Άννα Καλαϊτζή

Αρχές Απρίλη 2005, στον

Άγιο Νικόλαο Νεαπόλεως. Υψόμετρο **200** μέτρα και ψύχρα νυχτερινή.

Στην «Νεράϊδα» αναμμένο τζάκι, πολύ επιθυμητό. Εδώ γνωρίζουμε τους ανθρώπους του Σίμου: τον εμπνευστή και ιθύνοντα νου **Παντελή Μεϊμέτη** και τον μετέπειτα συνεργάτη και στενό του φίλο **Αντώνη Δαμιανάκη**. Ο Παντελής στην κουζίνα του δημιουργεί γεύσεις ανατολίτικες, γεύσεις κρητικές, γεύσεις επιπόησης δικής του. Ο Αντώνης στην αίθουσα εξυπηρετεί πελάτες, τους μεταμορφώνει σε φίλους, πιστούς και αφοσιωμένους. Να λοιπόν που οι δύο φίλοι, μετά τον θρύλο της Καντίνας του Σίμου χτίζουν, λιθαράκι-λιθαράκι, έναν νέο θρύλο, γευστικό τούτη τη φορά: την «**Νεράϊδα**» του **Αγίου Νικολάου**.

Τέλη Ιούνη του 2013. Στη Νεράϊδα και πάλι. Τούτη τη φορά στο ολόδροσο ταρατσάκι. Με τα εμβληματικά ζωγραφισμένα κολοκύθια, που κρέμονται από παντού. Οι φίλοι μας μάς υποδέχονται με ορθάνοιχτες αγκαλιές. Από το 2005 μέχρι σήμερα, αν και 830 χιλιόμετρα μακριά, τους έχουμε δει πάμπολλες φορές.

-Θα πάμε στην Ελαφώνησο, να κάνουμε άρθρο.
-Α, πολύ ωραία, θα σας αρέσει. Θα περάσετε καλά.
-Έστω και χωρίς εσάς;
Για λίγα δευτερόλεπτα αμήχανη σιωπή. Ύστερα γελάει ή -καλύτερα- προσπαθεί να γελάσει ο Παντελής.
-Ε, αλλάξαν πολλά από τότε, πέρασε πια η δική μας εποχή. Τώρα είναι εύκολα τα

-Αυτό που κυρίως αξίζει στην Ελαφώνησο είναι η **Παραλία του Σίμου**, απεφάνθη πριν μερικά χρόνια, κάποιος φίλος στην Νεάπολη Λακωνίας. **Αν και, εδώ που τα λέμε, ο «Σίμος» χωρίς την «Καντίνα του», είναι σαν φανταχτερό αλλά νερόβραστο φαγητό.**

-Τι θα πει αυτό;
-Ότι έπρεπε να γνωρίσετε τον Σίμο στην ακμή του. Τότε που μεσουρανούσε ο **«Χαβάς του Παντελή»**, η καντίνα-θρύλος στα πέρατα του κόσμου.

-Και τι απέγινε η καντίνα, οι άνθρωποί της;
-Η καντίνα έπαψε να υπάρχει, δεν άπομεινε ούτε ίχνος. Όσο για τους ανθρώπους, από θαλασσινοί γίναν στεριανοί. Από την παραλία του Σίμου μετακόμισαν στα ψηλώματα του **Αγίου Νικολάου**, στους πρόποδες της **Κριθίνας**. Εκεί έχουν ανοίξει την ταβέρνα **«Νεράϊδα»**.

πράγματα, έχει ανέσεις, φτάνεις κοντά στο Σίμο με αυτοκίνητο.

-Θες να μας θυμίσεις κάτι από τότε;
-Σαν τι δηλαδή;

-Να μας δώσεις το κλίμα, τις συνθήκες της εποχής.

Μένει για λίγο σκεφτικός ο Παντελής. Ύστερα τσουγκρίζουμε τα ποτήρια μας με την κρητική ρακή. Τα αδειάζουμε και τα ξαναγεμίζουμε. Ξεκινάει ο φίλος μας να διηγείται, δισταχτικά στην αρχή. Μόνον για λίγο όμως. Πολύ γρήγορα αλλάζει ο ρυθμός. Ο Παντε-

λής γίνεται χειμαρρώδης, γυρίζει τον χρόνο πίσω. Αρχίζει να ξαναζει από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και μετά.

Ας ζήσουμε κι εμείς τον Σίμο μέσα από τις μνήμες του, όσοι δεν είχαμε την τύχη να τον γνωρίσουμε από κοντά. Αυτή η σύντομη αναδρομή στο παρελθόν ας είναι ο ελάχιστος φόρος τιμής απέναντι σε δύο ανθρώπους αγνούς και ιδεολόγους, που χάρισαν στιγμές ευτυχίας σε αμέτρητους Έλληνες και ξένους. Και επιπλέον έδειξαν, πώς μια απλή, ταπεινή καντίνα μπορεί να γίνει σημείο αναφοράς για την φιλοξενία, την εντιμότητα, το επίπεδο υπηρεσιών και συμπεριφοράς.

Ο «ΧΑΒΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗ» ΚΑΙ ΕΝΙΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ: ΜΙΑ ΚΑΝΤΙΝΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΙΜΟΥ (1994-2005)

«Την καντίνα την φτιάξαμε το 1994. Εκείνη τη χρονιά ένα φέρυ συνδέεσε το νησί με την αντικρινή στεριά. Στο Σίμο έφτανες

Εικόνες του Σίμου σε μια εποχή που μοιάζει μακρινή. Απλότητα, αθωότητα, μηδαμινά καλούδια στη διάθεση των κατασκηνωτών. Δεξιά, ο "Μπάμπης ο Παππούλης" με τον "Αγωνιστή", όπως είναι σήμερα.

ή από θάλασσα ή από δύσβατο χωματόδρομο. Δεν υπήρχε καμία υποδομή, μόνον ελεύθερη κατασκήνωση. Είχα κατασκηνώσει κι εγώ εκεί, μια δεκαετία πριν. Μετά μου ήρθε η ιδέα της καντίνας. Ήμασταν μια παρέα και αντιμετωπίζαμε διάφορες δυσκολίες, γραφειοκρατικές αλλά και πρακτικές. Πώς στήνεις μαγαζί στη μέση του πουθενά; Χρειαζόμασταν ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, μεταφορικό μέσο για τις προμήθειες και την αποκομιδή των σκουπιδιών. Πράγματα αυτονόητα σ' έναν οργανωμένο τόπο αλλά όχι στον Σίμο. Μα και τα χρήματά μας ήταν ελάχιστα. Ωστόσο δεν το βάζαμε κάτω. Τέλος Ιουλίου του '94 ξεκινήσαμε, με τα απολύτως απαραίτητα. Πρώτα μετασκευάσαμε ένα τροχόσπιτο σε καντίνα. Με

καλάμια και στύλους του ΟΤΕ κάναμε κιόσκι. Μαζέψαμε κορμούς από την θάλασσα και σανίδια, φτιάξαμε πάτωμα. Ένας φίλος μās παραχώρησε ένα παλιό τρακτέρ. Το ονομάσαμε «**Ούρσουλα**». Και σ' άλλα πράγματα δώσαμε ονόματα: η γεννήτρια ήταν η «**Χιονάτη**», το κατοπινό αυτοκίνητο «**Προμηθέας**», το ψυγείο ο «**Μπάμπης Γιώργος**» και πάει λέγοντας.

Ως τότε στην παραλία ήταν κυρίως ελεύθεροι κατασκηνωτές. Απ' την ερχόμενη χρονιά, που έγινε ο δρόμος, έρχονταν και οδικώς. Άλλοι έρχονταν με τον «**Αγωνιστή**», το καϊκι του **Μπάμπη του Παππούλη** ή με τον **Μιχαλόγιαννη** από την Νεάπολη. Άρχισαν ν' αγκυροβολούν και λίγα ιστιοπλοϊκά.

*Αριστερά ο όρμος του Σαρακήνικου και δεξιά του Φράγκου.
Στην ενδιάμεση γλώσσα στεριάς ήταν στημένος ο "Χαβός του Παντελή".*

Τα πρώτα χρόνια δουλέψαμε εξαντλητικά. Κλείναμε στις 5 τα χαράματα και ξυπνούσαμε στις 8. Δύσκολη δουλειά. Πολύ κουβάλημα στην άμμο με τις προμήθειες στην πλάτη, όταν είχε καιρό και δεν ερχόταν το καίκι. Έτσι ζούσαμε, τέσσερις σχεδόν μήνες το χρόνο. Μα, αυτό ήταν μεγάλη τύχη, γιατί είναι πανέμορφο το μέρος. Σαν κάποιος να έκοψε ένα κομμάτι Αφρικής και να το κόλλησε στην Πελοπόννησο. Η καντίνα ήταν σε σημείο στρατηγικό. Στην αρχή του λόφου του Σαρακηνικού, ανάμεσα στους δύο διάσημους κόλπους του Σίμου.

Ώρες ατελείωτες μπορούσα να κάθομαι στο κίосκι και να κοιτάζω. Ξυπνούσαμε

χαράματα και βουτούσαμε σ' αυτό το θεϊκό τυρκουάζ νερό. Νομίζω, πως σ' αυτή την πρωινή βουτιά και στη νεαρή μας ηλικία οφείλαμε την αντοχή μας. Το μέρος είναι όμορφο σ' όλες τις ώρες και μ' όλους τους καιρούς. Νομίζω όμως ότι η πρωινή άπνοια του ταιριάζει περισσότερο. Η λευκή άμμος της παραλίας, εξάλλου, περιέχει σπασμένο κοχύλι. Με την πανσέληνο φωσφορίζει και δημιουργεί ένα σκηνικό μοναδικό.

Όλη μέρα πουλούσαμε καφέδες, μπύρες, αναψυκτικά, σάντουιτς, ντάκουσ. Όταν νύχτωνε, ανάβαμε τις λαμπίτσες πετρελαίου, δυναμώναμε τη μουσική και το μαγαζί γινόταν νυχτερινό. Μεγάλη

Κάθε ώρα της μέρας και με κάθε καιρό η ομορφιά της Ελαφονήσου είναι εξωτική.

σημασία για την καντίνα είχε η μουσική. Πάντα ποιοτική και ανάλογα με τις ώρες. Άρεσε πολύ στους ανθρώπους. Συνωστιζόνταν πολλές φορές μπροστά στον πάγκο μ' ένα χαρτάκι στο χέρι, για να τους γράψουμε το τραγούδι που έπαιζε εκείνη τη στιγμή.

Με το πέρασμα του χρόνου δεν άλλαξε η καντίνα. Απλά μεγάλωσαν η εξέδρα και το κιόσκι, για να εξυπηρετούνται περισσότεροι. Ο **Αντώνης**, που ήταν τότε μαζί μου, χτυπήθηκε απ' τα βέλη του έρωτα, τόσο βαριά που εγκατέλειψε το Σίμο. Όταν αργότερα ξαναγύρισε, έμεινε για πάντα.

Πολλοί φίλοι, Έλληνες και ξένοι, συμμετείχαν εθελοντικά στην λειτουργία

του μαγαζιού. Κάποιοι διακόσμησαν το χώρο, έφτιαξαν τις ταμπέλες, πολύ ωραίες δουλειές. Όταν το καλοκαίρι του 2000 η καντίνα πήρε φωτιά, στεναχωρήθηκα πιο πολύ για τις ταμπέλες και τις μουσικές.

Όλες οι κατασκευές μας ήταν από φυσικά υλικά. Με τα χρόνια τα καλάμια άσπρισαν, πήραν το χρώμα της άμμου. Φροντίζαμε επίσης σχολαστικά την καθαριότητα, μόνοι μας κάναμε καθαριότητα και τα σκουπίδια. Είχαμε εγκαταστήσει και δικούς μας κάδους, που τους αδειάζαμε καθημερινά. Όταν μετά από 12 χρόνια εγκαταλείψαμε τον Σίμο, δεν έμεινε το παραμικρό ίχνος να θυμίζει

Εκτεταμένοι αμμόλοφοι και αυτοφυή κεδροδάση. Αύρα... Αφρικής.

το πέρασμά μας. Σημαντικό επίσης ήταν, πως αν και το μαγαζί ήταν δικό μου, λειτουργούσαμε όλοι σαν ομάδα.

Τον πρώτο χρόνο έκαναν διακοπές κάποιοι Γάλλοι. Το επόμενο καλοκαίρι μιά έφεραν Γαλλικά περιοδικά με φωτογραφίες και περιγραφές για την παραλία και για μας. Ε, από τότε έγινε χαμός. Θα μπορούσα να μιλάω με τις ώρες για τους επώνυμους της πολιτικής και του πλούτου, τους καλλιτέχνες και τους αθλητές που πέρασαν από το Σίμο. Κότερα, ελικόπτερα, Αρμάνι, Μπους, πριγκίπισσα του Μονακό και αμέτρτοι άλλοι, απ' όλες τις φυλές.

Κατασκηνωτές, επισκέπτες με κότερα κι ελικόπτερα, τρέντυ κούκλες με πορτοφόλια Louis Vuitton από τα βόρεια προάστεια, οικογένειες με μωρά, όλοι χωρούσαν κάτω από το κιόσκι. Και περνούσαν καλά. Κάποιοι ήρθαν για δύο μέρες και έμειναν ένα μήνα. Οι άνθρωποι κάθονταν στους πάγκους ή ξάπλωναν στην άμμο, συζητούσαν, έπαιζαν τάβλι, διάβαζαν, άκουγαν μουσική, έπιναν, ερωτεύονταν, μάλωναν και τα ξαναβρίσκαν, βουτούσαν στην θάλασσα και πάλι από την αρχή. Ο

τόπος έδινε μια αίσθηση ελευθερίας και χαλαρότητας. Και το γεγονός ότι η μόνη υποδομή ήμασταν εμείς και όχι κάποιο συμβατικό μαγαζί ενίσχυε αυτή την αίσθηση. Εμείς δεν οργανώσαμε «βραδύες πάρτυ», live ή άλλα παρόμοια. Ούτε αυτοαποκαλούμαστε «καφετέρια» και «μπιτς μπαρ». Ήμασταν «καντίνα» και όλα τα άλλα έρχονταν μόνα τους. Αυθόρμητα και όταν το ζητούσε η στιγμή. Και τότε γινόταν χαμός. Θυμάμαι πάρτυ να ξεκινάν νωρίς το απόγευμα και να τελειώνουν χαράματα. Θυμάμαι αμέτρπητα πάρτυ με πανσέλινο, βραδύες με όργανα και κρουστά που όλοι συμμετείχαν. Βραδύες με ταξιδιάρες μουσικές. Και δειλινά που δεν μιλούσε κανείς. Τέτοιες στιγμές ζούσαμε στο Σίμο.

Ακούω τελευταία να γίνεται λόγος για εκείνη την εποχή, να λένε ότι η παραλία χάλασε και δεν έχει σχέση με την παλιά. Η παραλία όμως εξακολουθεί να είναι εκεί, πολύ όμορφη πάντα, παρά την αλλοίωση από την ανάπτυξη του τόπου. Αυτό που αλλοιώθηκε είναι η κοινωνική όψη του πράγματος, η ψυχή που υπήρχε και δεν υπάρχει πια».

Σούρουπο, η ζέστη υποχωρεί. Καλή ώρα για δραστηριότητες της υπαίθρου.

Υψώνει ο Παντελής το ποτηράκι του και πίνει στην υγεία μας, μάς επαναφέρει στην πραγματικότητα της Νεράϊδας.

-Πειράζει αν εγώ θέλω να μείνω λίγο ακόμα στο Σίμο; ρωτάει η **Σταυρούλα Αλεβίζου**.

-Όχι, καθόλου. Ας ακούσουμε για τον Σίμο και από κάποιον τρίτο.

-Λοιπόν, φίλοι μου, ήταν μεγάλη τύχη. Ο Σίμος και η Καντίνα! Τα ρόζ κοράλια, η λευκή άμμος, οι τρεις θάλασσες, τα γαλάζια νερά, η ελευθερία, ο έρωτας, η νιότη! Όλα ήταν αληθινά! Ήταν η ΑΠΟΛΥΤΗ ΑΡΜΟΝΙΑ. Αρμονία συναισθημάτων, χρωμάτων, ακουσμάτων, σεβασμός στη φύση, στη μονάδα, στο πλήθος. Η ψυχή όλων αυτών; Ο Παντελής και η παρέα του. Μάντευαν τις σκέψεις μας, σέρβιραν με χαμόγελο και σεβασμό, ακούραστοι, με απίστευτο χιούμορ, κάποτε καυστικό. Χαμογελούσαν, σκόρπιζαν απλόχερα θετική ενέργεια, που την αντιλούσαν από την αύρα του τοπίου, την αγκαλιά της θάλασσας, τα κρινάκια, τα κοχύλια, τα ψαράκια, το βοριαδάκι με την αμμοβολή και τα κύματα του πουνέντε. Τα μάτια τους σε ακολουθούσαν μέχρι που χανόσουν πίσω από τους λόφους, ήξεραν τα «θέλω» σου, συμμερίζονταν τη λύπη

σου, χαιρόταν με τη χαρά σου. **Αυτό ήταν η Καντίνα**. Από τότε έγινε ένα νοσταλγικό κομμάτι της ζωής μας. Των περισσότερων, αν όχι όλων... **Είναι πια θρύλος!**

ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ 2013

Ένας στενός δίαυλος, που δεν φτάνει ούτε το μισό μίλι, χωρίζει την Ελαφώνησο από την αντικρινή στεριά. Από την προκυμαία της **Πούντας** ως το λιμάνι του νησιού, η απόσταση δεν ξεπερνάει το μίλι! Ωστόσο, επειδή σε ενδιάμεσα σημεία ο πυθμένας είναι αβαθής, το πλοίο κινείται με χαμηλή ταχύτητα και κάνει ελιγμούς. Έτσι, χρειάζεται σχεδόν ένα 20 λεπτό για να μπει στο λιμάνι του νησιού. Που στα τέλη του Ιούνη δεν «βουλιάζει» από κόσμο. Ούτε ουρές, ούτε «συνωστισμοί» (όπως στην Σμύρνη της Ρεπούση) ούτε εκνευρισμοί. Καλή διάθεσή και απόλυτη γαλήνη. Όλοι χαμογελάνε, είναι εξυπηρετικοί και ευγενικοί, οι άνθρωποι του πλοίου, οι συνεπιβάτες, οι νησιώτες. Να λοιπόν ποιο είναι το μυστικό της πρεμίας: η κατάλληλη εποχή.

Καθώς βγαίνουμε απ' το πλοίο, το πρώτο που βλέπουμε είναι η πινακίδα, που μας κατευθύνει στο θαύμα της φύσης, στις δύο παραλίες του Σίμου. Αναβάλλουμε για λίγο την υδάτινη ευτυχία και ξεκινάμε να βρούμε την **PENSION "PALLAS"**. Ο κυκλικός «παραλιμάνιος» δρόμος είναι άνετος, επίπεδος και ασφυκτικά κυριευμένος από αλλεπάλληλα καταλύματα και κάθε είδους μαγαζιά. Όλα είναι καλόγουστα, περιποιημένα και στη σωστή κλίμακα, δεν προκαλούν και δεν διαταράσσουν τις ανθρώπινες διαστάσεις του οικισμού.

Πολύ γραφικά είναι τα ταβερνάκια και τα καφέ, με τα τραπεζάκια τους αραδιασμένα πλάι στο νερό. Βιτρίνες με ολόφρεσκα ψάρια και με ζωντανούς αστακούς είναι η κύρια γαστρονομική πρόκληση του νησιού. Άλλωστε ο αλιευτικός του στόλος είναι από τους μεγαλύτερους της Ελλάδας. Δεν θυμάμαι πολλά λιμάνια παραθαλάσσιων πόλεων ή νησιών, με περισσότερα αλιευτικά σκάφη απ' αυτά της Ελαφονήσου. Και είναι όλα τόσο γραφικά, ταχτοποιημένα και πεντακάθαρα, αραγμένα με απόλυτη τάξη το ένα πλάι στο άλλο.

Αυτές όλες οι πρωινές εικόνες, σε συνδυασμό με μια χαλαρή ατμόσφαιρα που είναι διάχυτη παντού, μας επηρεάζουν πολύ θετικά ήδη από τα πρώτα λεπτά της παραμονής μας στο νησί. Η διάθεσή μας γίνεται ακόμη πιο ευχάριστη τη στιγμή που διαπιστώνουμε, ότι το ταρτσάκι με τα πολύ πρακτικά χτιστά καναπεδάκια, ανήκει στο κατάλυμά μας. Μας υποδέχεται εγκάρδια η οικοδέσποινά μας, **Κρίστη Κολλιντζά**, μαζί με τον πατέρα της **Σταμάτη**. Συνδρομήτρια του περιοδικού από χρόνια η Κρίστη, του έχει παραχωρήσει τη δική του θέση στην πλούσια, ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιοθήκη της Pension.

Λειτουργώντας ήδη από το **1991**, η «PAL-LAS» θεωρείται ως μια από τις θεσμικές μονάδες της τουριστικής υποδομής του νησιού. Που έζησε, βέβαια, όλες τις ανακατατάξεις και εξελίξεις της Ελαφονήσου, από τα πρώτα χρόνια της εμφάνισής της στον τουριστικό χάρτη της Μεσογείου, ως τα πρόσφατα χρόνια της τουριστικής έκρηξης και της παγκόσμιας αναγνωρισιμότητας. Στην οποία συνέβαλε με τον δικό της ιδιαίτερο τρόπο η θρυλική καντίνα του Σίμου.

Όμορφες εικόνες στον οικισμό της Ελαφονήσου, με τον Αγ. Σπυρίδωνα και τις βαρκούλες του λιμανιού. Η οικοδέσποινά μας, η Κρίστη, προσωποποίηση φιλοξενίας και άψογων υπηρεσιών.

-Εσείς όμως πότε θα βουτήξετε στα θειικά τυρκουάζ νερά;

-Φεύγουμε αμέσως.

Με καλό ασφαλτόδρομο πια κατευθυνόμαστε νότια για τον Σίμο. Η ακτογραμμή είναι ήπια αλλά βραχώδης, απόλυτα εκτεθειμένη στους ανατολικούς ανέμους και ελάχιστα φιλική για κολυμβητές.

Ωστόσο, τρία περίπου χιλιόμετρα μετά, αλλάζουν τα πάντα. Εμφανίζεται ξαφνικά ο ορμίσκος της **Λεύκης**. Ο ρηχός πυθμένας με την ολόλευκη αμμουδιά προκίτζει τα γαλήνια νερά μ' ένα χρώμα τυρκουάζ απaráμιλλης διαφάνειας και ομορφιάς μοναδικής. Κανένας δεν είναι σε θέση ν' αντισταθεί στην πρόκληση τούτων των νερών, ούτε βέβαια κι εμείς. Στα τέλη Ιουνίου, τα κρυστάλλινα νερά της Λεύκης μας χαρίζουν μια αίσθηση δροσιάς μοναδική. Που μας είναι απόλυτα απαραίτητη λίγη ώρα μετά, όταν φτάνουμε στους αμμόλοφους του Σίμου.

Εκατοντάδες πανέμορφοι κέδροι, φυτρωμένοι από αιώνες μέσα στην άμμο, δημιουργούν ένα συνολικό τοπίο, που σ' αυτή την έκταση και με αυτή τη μορφή είναι -πιθανότατα- στην Ελλάδα μοναδικό. Ένα τοπίο που μας φέρνει στο νου τα λόγια του Παντελή, όταν πολύ εύστοχα χαρακτήρισε την περιοχή του Σίμου σαν ένα κομματάκι της Αφρικής.

Ο τόπος σήμερα δεν έχει τον ρομαντισμό και την αθωότητα -ίσως- άλλων εποχών. Είναι μια απόλυτα αξιοποιημένη τουριστική περιοχή με εκατοντάδες ξαπλώστρες και ομπρέλλες, που μάταια προσπαθούν να χωρέσουν τους αναρίθμητους επισκέπτες, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αιχμής. Έστω κι έτσι όμως, ο Σίμος εξακολουθεί να αποπνέει μια τέτοια φυσιογνωμία και αίγλη, που είναι αδύνατον

να συναντήσει κάποιος σε άλλη περιοχή της Ελλάδας και ίσως της Μεσογείου. Το μεσημέρι, ωστόσο, με τις αντανakλάσεις στη λευκή αμμουδιά, οι ακτίνες του ήλιου γίνονται αδυσώπητα καυτερές και επιβλαβείς. Είναι ώρα να επιστρέψουμε στο δροσερό μας δωμάτιο, με το μπαλκονάκι πάνω από την λουλουδιασμένη αυλή.

Το απόγευμα είναι σκιερό και δροσερό στο βεραντάκι της Κρίστης. Κόσμος πάει κι έρχεται, πού και πού και κάποιο αυτοκίνητο, που κινείται αργά, χωρίς να ενοχλεί. Αξιέπαινη είναι και η πρωτοβουλία της Δημοτικής Αρχής για πλήρη απαγόρευση της κίνησης τροχοφόρων στον παραθαλάσσιο κεντρικό δρόμο του οικισμού από τις 8 το βράδυ ως τις 1 μετά τα μεσάνυχτα.

Δέκα μόλις μέτρα μπροστά μας αρχίζουν τα γαλήνια νερά του κόλπου **Μεγάλο**

Παραλία της Λεύκης. Μια απίστευτη φυσική πισίνα, πρόγευση των εξωτικών παραλιών του Σίμου.

Τηγάδι, που φιλοξενεί όλα τα αλιευτικά και τα σκάφη αναψυχής. 200 περίπου μέτρα μακριά είναι η προκυμαία, όπου καταφθάνουν κάθε μισή ώρα ή αποπλέουν για την Πούντα τα Ferry boats. Καθώς προχωράει το δειλινό και παίρνει να δροσίζει, η κίνηση στον παραθαλάσσιο δρόμο ζωηρεύει. Γεμίζουν τα ζαχαροπλαστεία και τα καφέ, πρώτα τα τραπεζάκια δίπλα στο νερό. Στα ταβερνάκια και ουζερί όλα είναι έτοιμα για τις χαλαρές ώρες του βραδινού φαγητού. Ήδη με τις πνοές του ανέμου καταφθάνουν οι πρώτες γαργαλιστικές οσμές, από ψαράκια ψητά ή τηγανιτά.

-Εμείς, Κρίστη, πού καλύτερα θα δειπνήσουμε;

-Οι επιλογές που έχετε είναι πολλές και

ποικίλες, ξεπερνάνε τις 15. Όπου κι αν πάτε, είναι καλοί επαγγελματίες οι εστιάτορες του νησιού.

*-Αν θέλαμε κάπου πιο ήρεμα, πιο απόμακρα; -Έ τότε έχετε μια μόνον επιλογή. Είναι «**Τα Νησιά της Παναγίας**», η ταβέρνα της **Αλεξάνδρας Αρώνη**. Είναι πέντε περίπου χιλιόμετρα δυτικά, στον οικισμό του **Κάτω Νησιού**. Απλά, μην παραλείψετε να πάρετε μαζί σας κάποιο μπουφάν. Εκεί στα ψηλώματα, πάνω από τη θάλασσα, το αεράκι τις νύχτες είναι δροσερό.*

Σούρουπο πια, βγαίνουμε στο δρόμο που κινείται παράλληλα με τις Β-ΒΔ ακτές του νησιού. Είναι αφιλόξενες παραλίες, με αλλεπάλληλους κάβους και βραχώδη ακτογραμμή. Που αποκτάει ακόμη μεγαλύτερη

Τραπεζάκια δίπλα στο νερό, ψαρόβαρκες αραγμένες, αυθεντικό νησιώτικο σκηνικό.

αγριότητα από τα μεγάλα κύματα που σκάζουν αφρισμένα με θόρυβο τρομερό.

-Είναι πολύ συναρπαστικές οι μεταμορφώσεις της θάλασσας από το πρωί, μου λέει η Άννα.

-Ναι, ξεκίνησε τελείως γαλήνια και ατάραχη στη Λεύκη, σαν πισίνα. Λίγο αργότερα έγινε ανήσυχη στις παραλίες του Σίμου με τα μποφοράκια του γαρμπή. Και τώρα βραδιάτικα, αντί να ηρεμήσει, αγρίεψε ακόμη περισσότερο μ' αυτό τον μαϊστρο, που σε κάποιες στιγμές πρέπει να ξεπερνάει τα 6 μποφόρ.

-Δεν φταίει λοιπόν η θάλασσα, παίρνει το μέρος της η Άννα. Για να θνηθώ πώς το έλεγε η πινακιδούλα της Κρίστης στον χώρο της reception; «Όλοι βρίζουν τη θάλασσα ενώ φταίει ο άνεμος».

Στο μεταξύ, ανάμεσα στην παραζάλη και τους αφρούς των κυμάτων αρχίζουν να εμφανίζονται ένα-ένα τα νησάκια της Παναγίας, κατάσπαρτα στον ομώνυμο όρμο: το **Λεπτό Νησί**, το **Γαϊδουρονήσι**, οι **Νησίδες Ποριά**. Κάπου εδώ μοιάζει να χάνει την αγριότητά της η ακτή, μεταμορφώνεται σε αμμουδερή και επίπεδη.

Αν το πρωί καλμάρει ο καιρός, πρέπει να ρίξουμε βουτιά και σ' αυτή, τη λιγότερο διάσημη παραλία του νησιού.

Ελιόδεντρα, κέδρα, εξοχικά σπίτια και όμορφα καταλύματα συναντάμε στη διαδρομή ως το Κάτω Νησί. Τούτο το τμήμα του νησιού είναι πολύ λιγότερο αξιοποιημένο σε σχέση με τον οικισμό της Ελαφονήσου. Διασχίζουμε το αραιοχτισμένο Κάτω Νησί, ο δρόμος ανηφορίζει για λίγο και μετά τερματίζει στα «**Νησιά της Παναγίας**». Είναι η Ταβέρνα-Καφέ της Αλεξάνδρας Αρώνη. Στον εκτεταμένο υπαίθριο χώρο μπροστά στο μαγαζί είναι τοποθετημένα σε στρατηγικά σημεία τα τραπεζάκια. Όλα έχουν οπτική πρόσβαση στον όρμο που απλώνεται χαμηλότερα. Μας υποδέχεται, εγκάρδια και γελαστή η **Γιώτα**, η νεαρή κόρη της Αλεξάνδρας. Μας προτείνει ένα τραπεζάκι απ' όπου απολαμβάνουμε το υπερθέαμα του δειλινού, χωρίς να μας βρίσκει ο καιρός.

Κολοκυθοκεφτέδες, πιπεριές με γέμισμα τυριών, μύδια ανχιστά με σκορδάκι, ολόφρεσκια Αθερίνα, όλα νοστιμώτατα. Η

Δειλινό στα "Νησιά της Παναγίας" της Αλεξάνδρας Αρώνη. Με το υπερθέαμα του όρμου της Παναγίας, τα ανηστά μυδάκια και το τσίπουρο Μπαμπατζίμ. Και, κυρίως, την γελαστή Αλεξάνδρα με τον ζωντανό αστακό.

έκπληξη προέρχεται από το τσίπουρο «**ΜΠΑΜΠΑΤΖΙΜ**», που το ξαναβρίσκουμε μετά τη Σκύρο εδώ στην Ελαφόνησο, στην νότια άκρη της Ελλάδας.

-Μας το ζήτησαν κάποιοι πελάτες και το φέραμε, εξηγεί η Αλεξάνδρα. Για την ευχαρίστηση του πελάτη κάνουμε πάντα ό,τι είναι δυνατόν.

Μετά τα μεζεδάκια έρχεται η στιγμή να γευτούμε την περίφημη ψαρόσουπα, από το τεράστιο κεφάλι ενός δίκιλου φαγκριού. Το υπόλοιπο σώμα του ψαριού ψήνει με κάθε επιμέλεια ο άντρας της Αλεξάνδρας, ο **Δημήτρης**.

-Απόψε περιοριστήκατε μόνον στα ψάρια, λέει η Αλεξάνδρα. Την επόμενη φορά θα σας έχω αστακομακαρονάδα ή αν προτιμάτε τον «Κόκκορα Αλεξάνδρας».

Λίγο αργότερα μας τιμάρει με την παρουσία του ο **Δήμαρχος Ελαφονήσου Παναγιώτης Ψαρομμάτης**. Νέος άνθρωπος, με ρεαλιστική άποψη για τις ιδιαιτερότητες αλλά και για τα προβλήματα του τόπου. Η συζήτηση μαζί του έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Η νύχτα, ωστόσο προχωράει,

Όρμος "Παναγίας Νησιά". Μια υπέροχη αμμουδερή ακτή στο ΒΔ τμήμα του νησιού.

ο μαϊστρος συνεχίζει ψυχρός, οι πελάτες της Αλεξάνδρας αραιώνουν. Αποχαιρέταμε την φιλόξενη οικογένεια και κατηφορίζουμε πάλι στο επίπεδο της θάλασσας, εκεί όπου λυσομανάει ο καιρός. Λίγα λεπτά αργότερα, στο βεραντάκι της Κρίστης, δεν υπάρχει μαϊστρος και μποφόρια. Μόνο οι βαρκούλες του λιμανιού, που λικνίζονται απαλά.

ΣΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΑΠΙΟΥ

Ένα ωραίο πεζοπορικό μονοπάτι είναι του Οσίου Πατάπιου στο δυτικότερο άκρο του νησιού, λέει ο πατέρας της Κρίστης, ο Σταμάτης. Είναι παραθαλάσσιο και πολύ θεαματικό. Απλά δεν γνωρίζω την παρούσα του κατάσταση, γιατί έχω καιρό να το περπατήσω.

Νωρίς το πρωί ξεκινάμε και πάλι για τις ήδη γνωστές Β-ΒΔ ακτές. Στο φως της ημέρας, και με πεσμένο τον καιρό προβάλλει εκτεταμένος και πανέμορφος ο όρμος με τα νησάκια της Παναγίας. Ομπρέλλες και ξαπλώστρες, κέδρα και αμμοθίνες,

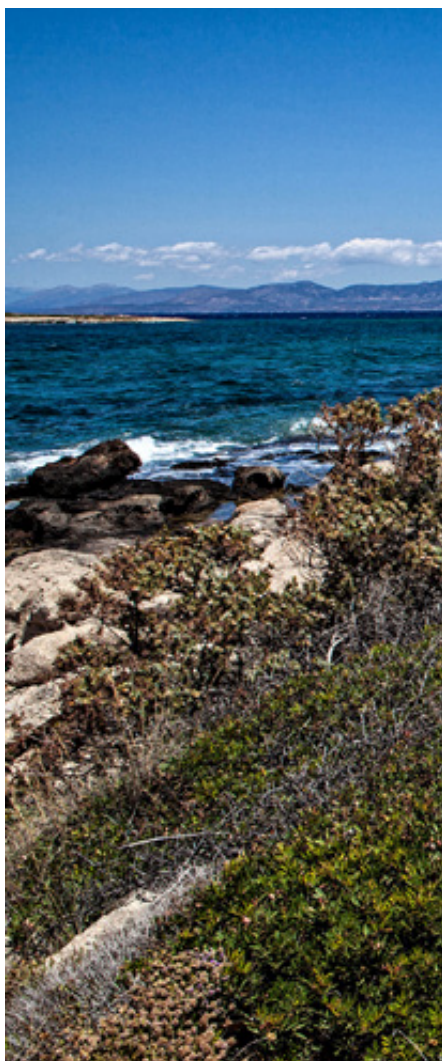
όχι βέβαια με την μεγαλοπρέπεια του Σίμου. Τα νερά ωστόσο, είναι υπέροχα, ο βυθός ρηχός και αμμουδερός, η πρόσβαση φιλική για όλη την οικογένεια. Για όσους, μετά την εμπειρία του Σίμου, θέλουν να ζήσουν μια ευχάριστη αλλαγή, ο όρμος της Παναγίας είναι ιδανικός.

Πριν ψηλώσει πολύ ο ήλιος και περισσέψει η ζέση, βρίσκουμε την αρχή της διαδρομής στα δυτικά του οικισμού Κάτω Νησί. Είναι ένας αμμουδερός δρομίσκος που περνάει ανάμεσα από εξοχικές κατοικίες, κυρίως αλλοδαπών. Πιο πάνω δεσπόζει το μπαλκόνι της Αλεξάνδρας.

Ένα δεκάλεπτο μετά εγκαταλείπουμε την αραιοκατοικημένη περιοχή και βαδίζουμε πλάι στην ακτή, Έδαφος επίπεδο, μαλακό, λοφίσκοι με αμμοθίνες, διακοσμημένοι με κέδρα και μεγάλες τούφες ολάνθιστου θυμαριού.

Γρήγορα φτάνουμε απέναντι από την «**Κασέλλα**», το πιο ογκώδες από τα νησάκια της Παναγίας. Περνάμε δίπλα από βαθύ κυκλικό πηγάδι, με εξαιρετη τοιχοποιία χτισμένο και με αρκετό νερό. Η ακτή

Στον δρόμο προς τον Όσιο Πατάσιο. Εξαιρετικό πετρόχτιστο πηγάδι, ρίζες κέδρου στις αμμοθίνες, ο κομψευόμενος τράγος και τα θρυλικά αμάραντα *Sempre vna*. Χαρακτηριστική λεπτομέρεια το σορτσάκι, που γρήγορα αποδεικνύεται ακατάλληλο για τα αγκάθια. Το μονοπάτι όταν ήταν καθαρό ήταν υπέροχο.

αν και τελείως επίπεδη, είναι η αποθέωση της τραχύτητας, με πετρώματα σκουρόχρωμα, ηφαιστειακά θα' λεγε κανείς και απίστευτα αιχμηρά. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τους είναι ο σχηματισμός ανάμεσά τους αναρίθμητων μικρών και μεγάλων κοιλοτήτων, που δημιουργούν ισάριθμες φυσικές αλυκές. Κάποιων τα τοιχώματα έχουν ήδη αρχίσει ν' ασπρίζουν από τα ίχνη του αλατιού. Σε μερικές μέρες, με την συνεχή εξάτμιση, θα έχει στερεοποιηθεί στις κοιλοότητες το ήδη πυκνόρρευστο αλατούχο υγρό. Τότε θα είναι η κατάλληλη περίοδος συλλογής του φυσικού, χιονόλευκου αλατιού.

Το μονοπάτι απομακρύνεται απ' την ακτή και ανηφορίζει ελαφρά στο εσωτερικό. Διαπιστώνουμε ξαφνικά πως δεν είμαστε μόνοι σ' αυτή την ερημιά. Υπάρχει κάποιος όν που μας παρακολουθεί από ψηλά. Είναι ένας τράγος. Μοναχικός, πελώριος, μεγαλόπρεπος. Με μακρύ καφετί τρίχωμα και κέρατα πραγματικά εντυπωσιακά. Αλλάζει στη στιγμή φακό η Άννα, για να προλάβει να τον φωτογραφίσει πριν της φύγει. Ο τράγος, ωστόσο, σε μια επίδειξη αταραξίας και αυταρέσκειας, επιτρέπει στην Άννα να τον φωτογραφίσει, πλησιάζοντάς τον απρόσμενα κοντά. Ύστερα κάνει μια αρχοντική μεταβολή και

Η βραχώδης ακτογραμμή πριν από τον Όσιο Πατάτιο. Το αλάτι έχει ήδη αρχίσει να στερεοποιείται στις φυσικές αλικές.

απομακρύνεται αργά στη δύσβατη πλαγιά.

Λίγο αργότερα ξεχωρίζουν ανάμεσα στους θάμνους και οι υπόλοιποι κάτοικοι του τόπου: έξι μεγαλόσωμες κασίκες, που μας υποδέχονται με βελάσματα αλλά αρνούνται να πλησιάσουν.

Μισή ώρα μετά την αναχώρησή μας το μονοπάτι απομακρύνεται απ' την ακτή σε μια κακοτράχαλη πλαγιά. Θυμάρι, φασκόμυλο, κέδρα και νεαρές χαρουπιές αλλά και πυκνά αγκάθια κι αχινοπόδια. Χαμηλά τα κύματα σκάζουν αφρισμένα στους σκουρόχρωμους βράχους. Βαδίζουμε αργά, απολαυστικά, με σύμμαχο τον δροσερό μαϊστρο και μόνιμο σύντροφο τον αχό των κυμάτων στην εχθρική ακτή. Μπροστά μας στα νότια κάνει την εμφάνισή του ένα μικρονήσι, ο «**Αγλύφτης**». Ακόμη πιο πίσω, στον ορίζοντα του πελάγους, ορθώνεται ο απότομος, βόρειος κάβος των **Κυθήρων**. Να και κάποια από τα μεγάλα καράβια που όλο το 24ωρο πάνε κι έρχονται στον δίαυλο μεταξύ Ελαφονήσου και Κυθήρων.

Εμφανίζεται η λευκή σιλουέττα του **Όσιου Πατάτιου** στην άκρη της ακτής, ένα περίπου χιλιόμετρο μακριά. Εδώ όμως το μονοπάτι μάς επιφυλάσσει μια έκπληξη, όχι ιδιαίτερα ευχάριστη. Στενεύει και μετατρέπεται σε γιδόστρατα, που ψάχνει απεγνωσμένα δίοδο, ανάμεσα σε πυκνά κοφτερά αγκάθια. Δεν ξέρω, πότε για τελευταία φορά πέρασε άνθρωπος από δω. Δυστυχώς δεν υπάρχει εναλλακτική πρόσβαση, αφού από τη μια ορθώνεται η κακοτράχαλη πλαγιά κι από την άλλη η δυσπρόσιτη ακτή. Το πιο δυσάρεστο, ωστόσο, είναι ότι το πρωί, σε μια έξαρση απρονοησίας, παραλείψαμε να φορέσουμε μακρύ παντελόνι (πώς να το σκεφθούμε μέσα στη ζέστη;) κι έτσι τώρα επιχειρούμε να διεισδύσουμε στα αγκάθια με τα σορτσάκια. Οι συνέπειες, βέβαια, είναι οδυνηρές: αμέτρητες γρατζουνιές, κάποιες ματωμένες και βαθειές.

Η δυσάρεστη αυτή διάσχιση διαρκεί σχεδόν 15 λεπτά. Κάποτε το μαρτύριο τελειώνει, βγαίνουμε σε επίπεδα και συμπαγή

Αλάτι χιονόλευκο. Ο Όσιος Πατάπιος στην άκρη της ακτής και στο βάθος ένα μεγάλο ταξιδιάρικο βαπόρι.

Όσιος Πατάπιος, δίαυλος 80-100 μέτρων και νησιδάκι Αγλύφτης. Ατελείωτη γοητεία...

Μια νέα μέρα ξεκινάει στην Ελαφόνησο που δεν έχει ξυπνήσει ακόμη. Οι πρώτες ακτίνες φωτίζουν τις βάρκες στο λιμάνι, το εκκλησάκι του Αγίου Σπυρίδωνα, τα γαλήνια νερά.

βραχώδη ακτή με τις γνωστές κοιλότρες αλατιού. Μικρό εικονοστάσι και **1 ώρα και 10 λεπτά** μετά την αναχώρησή μας, βρισκόμαστε μπροστά στο ασβεστοχρισμένο ξωκκλήσι του Οσίου Πατάπιου. Το τοπίο έχει μια εντελώς παράξενη γοητεία που οφείλεται κυρίως στον στενώτατο δίαυλο, που χωρίζει την ακτή της Ελαφονήσου από το νησιδάκι του Αγλύφτη. Είναι ένας δίαυλος που δεν πρέπει να ξεπερνάει τα 100 μέτρα, με πυθμένα από ομαλές -κατά κανόνα- πλακόπετρες και βάθος λιγοστό. Έχω την αίσθηση, πως με ήρεμα νερά, θα μπορεί εύκολα κάποιος περπατώντας να φτάσει ως το νησί.

Ξεκουραζόμαστε για λίγο, προφυλαγμένοι στη σκιά, αφήνοντας τις πνοές του μάστρου να μας στεγνώνουν τον ιδρώτα. Τραχύς αλλά πολύ ιδιαίτερος τόπος, μας αποζημιώνει για όλες τις κακουχίες της διαδρομής. Που δυστυχώς τις αντιμετωπίζουμε και στην επιστροφή, κάτω από έναν ήλιο καυτό, που μεσουρανάει.

Βραδυνές ώρες στον οικισμό της Ελαφονήσου. Ανεμόεσσα ταρατσούλα, καλή παρέα, μπαράκι με δροσερά ποτά. Λιμάνι φωτισμένο, με γοητεία νυχτερινή. Ωραίες

στιγμές, αντάξιες της τελευταίας βραδιάς στο πανέμορφο νησί. Που όσο μακριά του κι αν κατοικεί κάποιος στην Ελλάδα, οφείλει κάποια φορά να το επισκεφθεί.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε θερμά την **Κρίστη Κολλιντζά** για την εξαιρετη φιλοξενία στην **PENSION PALLAS** (τηλ. **27340 61142**) και την **Αλεξάνδρα Αρώνη** για τις θαυμάσιες γεύσεις στα **ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ** (τηλ. **6974 316434**). Για άλλη μια φορά ευχαριστούμε τον **Παντελή Μείμετη** και τον **Αντώνη Δαμιανάκη** στην ταβέρνα **ΝΕΡΑΪΔΑ**, στον Αγ. Νικόλαο Νεαπόλεως (τηλ. **27340 31227**).

Έκταση Ελαφονήσου: **17.859 τετ. χλμ.**
Υψόμετρο (Βάρδεια): **276 μ.**

Σημειώσεις

1. Ο Όσιος Πατάπιος ήταν διάσημος ασκητής από τις Θήβες της Αιγύπτου. Το 1953 ιδρύθηκε στα Γεράνια όρη, πάνω από το Λουτράκι, η ομώνυμη γυναικεία μονή. Η μνήμη του γιορτάζεται στις 8 Δεκεμβρίου.

Η Ελαφόννησος στους Αγώνες: συνοπτική αναδρομή

Νεολιθική εποχή: Η Ελαφόννησος είναι η πρώτη περιοχή των Βατικών που κατοικήθηκε κατά την νεολιθική περίοδο (από το 6.000 - 3.500 π.Χ.).

Πρωτοελλαδική εποχή: Στη θέση του σημερινού χωριού δημιουργήθηκε ένας από τους αρχαιότερους οικισμούς της Πελοποννήσου (3.000 - 2.000 π.Χ.).

Μέση Χαλκοκρατία: (1.900 - 1.600 π.Χ.). Η κατοίκηση συνεχίζεται ιδιαίτερα στον σημαντικό οικισμό στο **Παυλοπέτρι**.

Υστεροελλαδική ή Μυκηναϊκή εποχή: Σημαντικά ευρήματα από το 1.600 - 1.100 π.Χ. Στο Κάτω Νησί δημιουργείται Μυκηναϊκή πόλη. Καταστρέφεται ο προϊστορικός πολιτισμός στο Παυλοπέτρι. Για ναούς της Αθηνάς και του Απόλλωνα κάνουν λόγο αντίστοιχα ο Πausanias και ο Thucydides.

Κατά τους **Κλασσικούς χρόνους** η Ελαφόννησος, τα Βάτικα (η σημερινή Νεάπολη) και τα Κύθηρα ανήκαν στη συμμαχία της Σπάρτης.

413 π.Χ.: Οι Αθηναίοι, με αρχηγούς τον Χαρικήλη και τον Δημοσθένη καταλαμβάνουν την Ελαφόννησο.

146 π.Χ.: Οι Ρωμαίοι καταλαμβάνουν την περιοχή. Ο γεωγράφος Στράβων επισκέπτεται την Ελαφόννησο

στα χρόνια του Χριστού. Είναι ο πρώτος που την αναφέρει με την ονομασία **Όνου Γνάθος**.

375 μ.Χ.: Βιβλικός σεισμός επιφέρει κοσμογονικές αλλαγές στην περιοχή. Η χερσόνησος Όνου Γνάθος μετατρέπεται στο σημερινό νησί.

Στα μέσα του **9ου αι. μ.Χ.** οι Σαρακηνόι πειρατές καταλαμβάνουν και καταστρέφουν την Ελαφόννησο. Καθιστούν ναυτική τους βάση το σημερινό όρμο Σαρακήνικο.

7 και 10 Αυγούστου 1572: Οι χριστιανικές ναυτικές δυνάμεις, υπό την ηγεσία του θρυλικού **Δον Ζουάν** απομακρύνουν τον Τούρκο στόλο. Στις επιχειρήσεις συμμετέχει και ο **Μιγκουέλ Θερβάντες**, συγγραφέας του διάσημου **Δον Κιχώτη**.

8 Οκτωβρίου 1827: Ο Συμμαχικός στόλος αποπλέει από το Σαρακήνικο για να συναντήσει και να καταστρέψει τον στόλο του Ιμπραήμ στην Ναυμαχία του Ναυαρίνου.

6 Ιουλίου 1850: Τερματίζεται κάθε αξίωση της Αγγλίας προς την Ελαφόννησο που **ενώνεται οριστικά με την Ελλάδα**.

**από το βιβλίο του Καθηγ. Κ. Σ. Μέντη «ΕΛΑΦΟΝΗΣΙ, ΤΟ ΣΜΙΓΟΠΕΛΑΓΟ ΝΗΣΙ».*